Sosyal Kategoriler Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Sosyal Kategoriler Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30706

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Sosyal Kategoriler Anketi, 1994 y?l?nda S. Soylu taraf?ndan yüksek lisans tezi kapsam?nda Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde geli?tirilmi? bir ölçektir. Bu araç, özellikle örgüt ortamlar?nda bireylerin kendilerini ve di?erlerini nas?l sosyal kategorizasyon süreçleri arac?l???yla alg?lad???n? ve bu kategorizasyonun sosyal kimlik olu?umundaki rolünü incelemek amac?yla tasarlanm??t?r. Ölçek, Sosyal Kimlik Kuram? (SKK) ve Sosyal Kategorizasyon Kuram? çerçevesinde, i?yerindeki iç grup (ingroup) ve d?? grup (outgroup) dinamiklerini, grup içi kay?rmac?l??? ve örgütsel ba?l?l??? etkileyen temel sosyal alg?lar? ölçmeyi hedeflemektedir.

Anket, psikolojik ölçüm alan?nda geli?tirme a?amas?nda oldu?u belirtilmi? olup, temel amac? örgütsel psikoloji ve sosyal psikoloji alanlar?na katk? sa?lamakt?r. Anketin geli?tirilmesi, Türkiye ba?lam?nda sosyal kimlik süreçlerinin anla??lmas?na yönelik önemli bir erken dönem çal??mas? olarak kabul edilmektedir. Ancak, anketin orijinal yüksek lisans tezinin d???nda kalan geni? çapl? yay?mlanm?? psikometrik verileri (geçerlik, güvenirlik, faktör yap?s?) kaynakçada belirtilen referans d???nda kamuya aç?k literatürde s?n?rl? kalm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Kategoriler Anketi, Sosyal Kimlik, Organizasyonel Psikoloji, Sosyal Kategorizasyon, ?ç Grup, D?? Grup, Ölçek Geli?tirme, Türkiye.

Yazarlar

Soylu, S.

Amaç

Sosyal Kategoriler Anketinin temel amac?, bireylerin örgüt içerisindeki farkl? sosyal gruplara (örne?in, departmanlar, hiyerar?ik seviyeler veya meslek gruplar?) yönelik geli?tirdikleri alg? ve tutumlar? ölçmektir. Bu araç, bireylerin kendilerini hangi sosyal kategoriye ait hissettiklerini ve bu aidiyetin onlar?n davran??lar?n?, motivasyonlar?n? ve grup içi etkile?imlerini nas?l etkiledi?ini belirlemeye odaklanm??t?r.

Ölçek, özellikle örgütsel ba?lamda sosyal kategorizasyonun iki ana sonucunu de?erlendirmeyi amaçlar: birincisi, bireysel düzeyde sosyal kimli?in gücü; ikincisi, bu kimli?in grup s?n?rlar? aras?ndaki ayr?mc?l?k ve i?birli?i üzerindeki etkisi. Bu sayede, örgütsel çat??malar?n ve grup dinamiklerinin alt?nda yatan kategorik alg? mekanizmalar?n?n haritas?n?n ç?kar?lmas? hedeflenmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap? (Ölçülen Yap?)

Anketin ölçtü?ü temel yap?, Sosyal Kategorizasyon ve Sosyal Kimlik Kuram?'ndan türetilmi?tir. Sosyal kategorizasyon, bireylerin kendilerini ve di?erlerini bili?sel olarak basitle?tirilmi? gruplara ay?rma sürecidir (biz vs. onlar). Sosyal kimlik ise, bireyin bir grup üyeli?inden kaynaklanan bilgi, de?er ve duygusal anlamlar? içeren benlik kavram?n?n bir parças?d?r.

Bu ölçek, muhtemelen a?a??daki boyutlar? ölçmek üzere tasarlanm??t?r:

Grup ?çi Tan?mlama (Ingroup Identification): Bireyin kendini ait oldu?u grupla ne kadar özde?le?tirdi?i.
Grup ?çi Kay?rmac?l?k (Ingroup Favoritism): Kendi grubuna ait olanlar? d?? gruba ait olanlara tercih etme e?ilimi.
Grup S?n?rlar?n?n Alg?lanmas?: Gruplar aras?ndaki ayr?m?n ne kadar geçirgen veya kat? olarak alg?land???.

Ölçek, bu bili?sel ve duygusal süreçlerin örgüt içindeki farkl? sosyal ba?lamlarda nas?l tezahür etti?ini ara?t?rmaktad?r.

Geçerlik

Kaynak referansta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmi?tir. Ancak, bir yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilen bir ölçek oldu?u için, kuramsal geçerlik çal??malar?n?n (özellikle yap? geçerli?i) tezin metodoloji bölümünde detayland?r?lm?? olmas? beklenir. Tipik olarak, bu tür geli?tirme çal??malar?nda a?a??daki geçerlik türleri incelenir:

Kapsam Geçerli?i: Ölçek maddelerinin, Sosyal Kategorizasyon ve Sosyal Kimlik kavram?n?n tüm yönlerini ne ölçüde temsil etti?i.
Yap? Geçerli?i: Ölçe?in ölçmeyi amaçlad??? teorik yap?y? ne ölçüde ölçtü?ü (genellikle faktör analizi ile desteklenir).
Ölçüt Ba?lant?l? Geçerlik: Ölçek puanlar?n?n, teorik olarak ili?kili olmas? beklenen di?er de?i?kenlerle (örne?in, örgütsel ba?l?l?k veya grup performans?) ne ölçüde korelasyon gösterdi?i.

Ölçe?in orijinal tezi incelenmeksizin, yay?nlanm?? bir geçerlik raporuna ula??lamamaktad?r.

Güvenirlik

Kaynak referansta güvenirlik bilgisi de '-' olarak belirtilmi?tir. Ölçek geli?tirme sürecinin bir parças? olarak, güvenirlik analizlerinin tezin metodoloji k?sm?nda sunulmu? olmas? gerekmektedir. Güvenirlik, ölçümün kararl?l???n? ve tutarl?l???n? ifade eder.

Bu tür psikometrik araçlarda en s?k kullan?lan güvenirlik analizleri ?unlard?r:

ARABPSYCHOLOGY.COM

?ç Tutarl?l?k (Internal Consistency): Ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ne kadar tutarl? ölçtü?ünü gösteren Cronbach Alfa katsay?s?.
Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçek puanlar?n?n zaman içinde ne kadar kararl? kald???n? gösteren analizler.

Güvenirlik katsay?lar?n?n (örne?in, Cronbach Alfa de?eri) tezin sonuçlar?nda mevcut oldu?u varsay?lmakla birlikte, bu bilgi genel akademik literatürde kolayca eri?ilebilir de?ildir.

Faktör Analizi

Faktör analizi bilgisi kaynakta yer almamaktad?r. Sosyal Kategoriler Anketinin çok boyutlu bir yap?ya sahip olmas? beklendi?inden (Sosyal Kimlik ve Kategorizasyonun farkl? veçhelerini ölçmesi nedeniyle), yap? geçerli?ini desteklemek amac?yla aç?mlay?c? ve/veya do?rulay?c? faktör analizlerinin kullan?lm?? olmas? kuvvetle muhtemeldir.

Bu analizler, ölçek maddelerinin hangi temel faktörler (boyutlar) alt?nda topland???n? belirlemi? olmal?d?r. Örne?in, bir boyutun "Örgüt Kimli?i"ni, di?erinin ise "Departman Kimli?i"ni temsil etmesi gibi ayr??malar gözlemlenmi? olabilir. Bu faktör yap?s?, ölçe?in teorik çerçevesiyle ne kadar uyumlu oldu?unu gösteren kritik bir psikometri bilgisidir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme amaçl? öz bildirim (self-report) ölçe?i.

Format: Yüksek olas?l?kla **Likert Ölçe?i** tipi derecelendirme kullan?lm??t?r (örne?in, 5'li veya 7'li derecelendirme, 'Kesinlikle Kat?l?yorum'dan 'Kesinlikle Kat?lm?yorum'a).

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal geli?tirme dili).

Popülasyon Grubu: Örgütsel çal??anlar veya **yeti?kinler**.

Ya? Grubu: Yeti?kin (Örgütte çal??an bireyler).

Popülasyon Detaylar?: Orijinal çal??ma, Türkiye'deki örgütlerde çal??an bireyleri kapsam??t?r.

Test Metodolojisi: Uygulama, grup veya bireysel olarak gerçekle?tirilen **ka??t kalem testi** veya dijital anket yoluyla öz bildirim esas?na dayan?r.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Psikoloji, Örgütsel Davran??, Grup Dinamikleri, Sosyal Alg?, Özde?le?me, Örgütsel Ba?l?l?k.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilinmiyor/Mevcut De?il

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Bilinmiyor/Mevcut De?il

Yaz??ma Adresi: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (1994 itibar?yla)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Sosyal Kategoriler Anketi, bir yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirildi?i için, kullan?m izinleri yazar?n ve tezin ba?l? oldu?u akademik kurumun (Ege Üniversitesi) etik kurallar?na tabidir. Ticari bir ücret bilgisi mevcut de?ildir; akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m için yazar?ndan veya ilgili enstitüden izin al?nmas? gerekebilir. Ölçe?in geli?tirildi?i y?l **1994**'tür.

Kaynaklar

Soylu, S. (1994). *Örgütlerde sosyal kategorizasyon ve sosyal kimlik* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ?zmir.

Sosyal Kategoriler Anketinin Maddeleri

ÖNEML?: Sosyal Kategoriler Anketine ait spesifik maddeler, kaynak referansta ve sa?lanan metin içeri?inde yer almamaktad?r. Ölçek maddelerinin tamam?na eri?im, ancak tezin orijinal metninin incelenmesi yoluyla mümkün olabilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM